

Sołtysi uczestniczący w spotkaniu
z Marszałkiem Sejmu RP
w dniu 11 marca 2024 r.
Kontakt:
Grażyna Jałgos-Dębska
jalgosdebska@gmail.com
tel. 506 152 734

Warszawa, dnia 11 marca 2024 r.

Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
Pan Szymon Hołownia

PROPOZYCJE ZMIAN LEGISLACYJNYCH I OCZEKIWAŃ ŚRODOWISK SOŁECKICH.

Niżej podpisani sołtysi uczestniczący w spotkaniu z Marszałkiem Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w Dniu Sołtysa, tj. 11 marca 2024 roku wnoszą o rozważenie propozycji następujących zmian legislacyjnych dotyczących funkcjonowania sołectw jako jednostek pomocniczych gminy, sołtysa jako organu wykonawczego sołectwa oraz funduszu sołectkiego jako instrumentu rozwoju lokalnych społeczności wiejskich. Wskazywane przez nas zmiany podzieliliśmy według kompetencji ustawowych. Pierwsze dziewięć propozycji dotyczy zmiany ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, kolejne pięć odnosi się do ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołectkim, a dwie ostatnie propozycje zawierają treści dotyczące nowelizacji ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa.

Propozycje zmian w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym:

- 1. w art. 5b. u.s.g. dodać ust. 16 o brzmieniu: "Rada gminy może w statucie jednostki pomocniczej upoważnić ją do utworzenia młodzieżowej rady jednostki pomocniczej. Przepisy ust. 1-15 stosuje się odpowiednio."**

Uzasadnienie:

W obecnym stanie prawnym tylko na poziomie jednostki pomocniczej brak podstawy prawnej do powoływania młodzieżowej rady. Tymczasem w wielu sołectwach funkcjonują młodzieżowe rady sołectkie. Z powodu braku umocowania prawnego działają jako grupy nieformalne. Umożliwienie młodzieży formalnego udziału w pracach rady młodzieżowej jako ciała doradczo-opiniotwórczego w sołectwie będzie najlepszą lekcją wychowania obywatelskiego.

2. w art. 37a. zmienić: ... „o sesji rady gminy” na: ... „o pracach rady gminy”.

Uzasadnienie:

W obecnym brzmieniu ustawy o samorządzie gminnym przewodniczący rady gminy jest zobowiązany do zawiadamiania sołtysów „o sesji” rady. Jeżeli termin ten zostanie zamieniony zwrotem „o pracach” wówczas sołtysi będą mogli być wcześniej włączani w proces stanowienia prawa lokalnego. Niestety bardzo często na sesji sołtysi nie mogą nawet zabierać głosu, bo statuty gmin nie dają im takich uprawnień.

3. w art. 37b. zmienić: „może ustalić zasady” na „ustala zasady”.

Uzasadnienie:

Ustawa o samorządzie gminnym w jej obecnym brzmieniu pozostawia kwestię diety do wyłącznej kompetencji rady gminy. Skutkiem tego wiele gmin w Polsce nie wypłaca diety sołeckiej organom wykonawczym jednostek pomocniczych. W efekcie sołtys będący do dyspozycji mieszkańców przez 24 godziny na dobę przez siedem dni w tygodniu nie dostaje żadnej rekompensaty za utracone w ten sposób pożytki. Wchodzi w to także udział sołtysów w sesjach i pracach komisji.

4. Ustawowe doprecyzowanie diety sołeckiej jako rekompensaty za utracone korzyści ze względu na pełnienie funkcji sołtysa.

Uzasadnienie:

Rady gmin ustalając w uchwale zasady przyznawania diet sołeckich uzależniają ich wypłacanie od udziału sołtysa w sesji rady gminy. Tymczasem sołtys powinien otrzymywać dietę za utracone korzyści ze względu na pełnienie swej funkcji przez 24 godzin na dobę przez siedem dni w tygodniu, a nie za udział w sesji. Udział w sesji powinien być wynagradzany osobno.

5. Obligatoryjność diet dla radnych sołeckich.

Uzasadnienie:

Ta kwestia jest szeroko dyskutowana w środowisku sołeckim.

6. Obligatoryjne powoływanie rad sołtysów jako ciała opiniodawczo-doradczego przy wójcie/burmistrzu.

Uzasadnienie:

Wprowadzenie obligatoryjnego powoływania rad sołtysów jako ciała opiniodawczo-doradczego wzmocni pozycję sołtysów jako przedstawicieli lokalnej wspólnoty mieszkańców wsi oraz wpłynie na sprawczość liderów wiejskich i wzmocni ideę partycypacji lokalnej.

7. Systemowe wsparcie dla sołtysów: szkolenia...

Uzasadnienie:

Sołtysi jako liderzy społeczni pełniący funkcję organu wykonawczego jednostki pomocniczej, na których spoczywa bardzo duża odpowiedzialność administracyjno-prawna mimo braku formalnej osobowości prawnej, potrzebują systemowego wsparcia edukacyjno-kompetencyjnego w celu poprawy skuteczności działań w służbie publicznej.

8. Wprowadzenie obowiązkowego ubezpieczenia od nieszczęśliwych wypadków, podczas pełnienia przez sołtysów ich obowiązków na rzecz gminy.

Uzasadnienie:

Sołtysi pełniąc w terenie swą społeczną funkcję często narażeni są na niebezpieczeństwo np. z powodu pogryzienia przez bezpańskie psy. Niestety w takich przypadkach okazuje się, że sołtys nie jest przez gminę ubezpieczony od nieszczęśliwych wypadków. A przecież sołtys, oprócz statutowych zadań, wykonuje dla gminy pracę inkasenta i doręczyciela podatków lokalnych, wobec czego zmuszony jest dotrzeć do każdego mieszkańca w sołectwie.

9. Wzmocnienie prawnej pozycji sołectwa.

Uzasadnienie:

To temat poruszany wielokrotnie w dyskusjach i wcześniej składanych projektach ustaw. Mamy świadomość braku podstaw prawnych nadania sołectwom osobowości prawnej, warto więc zastanowić się nad taką formą zdolności prawnej sołectwa, która pozwoliłaby najbardziej aktywnym społecznościom lokalnym realizować projekty, uczestniczyć w programach oraz pozyskiwać granty na realizację zadań i potrzeb sołectkich.

Propozycje zmian w ustawie z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołectkim

10. Obligatoryjny fundusz sołectki.

Uzasadnienie:

Fundusz sołectki w 2024 roku funkcjonuje w 1.522 gminach co stanowi ponad 70% gmin posiadających sołectwa. Zatem ciągle w 30% gmin wiejskich i miejsko-wiejskich mieszkańcy jednostek pomocniczych nie dysponują tą formą budżetu obywatelskiego. Alternatywność wyodrębnienia przez radę gminy funduszu sołectkiego sprzyja uznaniowości i „szantażom” wobec sołtysów, liderów wiejskich i społeczności lokalnych.

11. Zwiększenie wysokości dotacji celowej otrzymywanej przez gminę za wydatki wykonane w ramach funduszu sołectkiego.

12. Zniesienie limitu dziesięciokrotności Kb lub przyznanie większych kwot dla największych sołectw.

13. Wprowadzenie możliwości odrzucania przez wójta lub radę gminy poszczególnych przedsięwzięć a nie jak dotąd całego wniosku w przypadkach braku spełnienia wymogów art. 5. 3 (odrzucenie przez wójta) lub art. 2. 6-7 (odrzucenie przez radę gminy).

14. Wydłużenie okresu na przekazanie przez sołtysa radzie gminy (za pośrednictwem wójta) wniosku ponownie uchwalonego przez zebranie wiejskie po jego odrzuceniu przez wójta na podstawie art. 5. 5.

Uzasadnienie:

Propozycje 11-14 są wnioskami NIK, których realizacja przyczyni się do zwiększenia pozytywnej motywacji organów gminy do decydowania o wyodrębnieniu funduszu sołectkiego z budżetu gminy.

Informacja o wynikach kontroli: Funkcjonowanie funduszy sołectkich w wybranych gminach województwa pomorskiego, LGD.430.003.2023 Nr ewid. 70/2023/I/22/004/LGD.

„W celu zapewnienia rozwoju oraz usprawnienia funkcjonowania funduszy sołectkich Najwyższa Izba Kontroli uważa za konieczne rozważenie podjęcia działań w zakresie zmian ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołectkim dotyczących:

- 1. otrzymywania przez gminy wyższych zwrotów wydatków poniesionych w ramach funduszy, tj. co najmniej w wysokościach określonych w art. 3 ust. 8;*
- 2. przyznawania wyższych kwot środków z funduszu sołectwom, które zamieszkuje powyżej 800 mieszkańców;*
- 3. odrzucania przez wójta poszczególnych przedsięwzięć zgłoszonych w jednym wniosku sołectwa, które nie spełniają warunków określonych w art. 5 ust. 3 oraz przez radę gminy – w przypadku braku spełnienia wymogów określonych w art. 2. ust. 6 – zamiast obecnego obowiązku odrzucenia wniosku w całości;*
- 4. wydłużenia okresu na przekazanie przez sołtysa radzie gminy (za pośrednictwem wójta) wniosku ponownie uchwalonego przez zebranie wiejskie, który wcześniej nie spełniał warunków określonych w art. 5 ust. 2–4”*

Propozycje zmian w ustawie z dnia 26 maja 2023 r. o świadczeniu pieniężnym z tytułu pełnienia funkcji sołtysa:

15. Zrównanie praw sołtysów pełniących swą funkcję wyłącznie przed rokiem 1990.

16. Zmiana warunków przyznawania świadczenia (co najmniej 2 kadencje, nie mniej niż 8 lat).

Uzasadnienie:

Te zmiany już są procedowane w Senacie, w Sejmie też leży nasza petycja w tej sprawie.

Niniejszym wnosimy o rozważenie powyższych propozycji i oczekiwań w najbliższych nowelizacjach wymienionych przez nas ustaw.

1. Grażyna Jałgos-Dębska
2. Joanna Morawska
3. Alicja Rymaszewicz
4. Agnieszka Jerka
5. Małgorzata Jagoda
6. Marzena Stołypko
7. Honorata Kalicińska
8. Maria Kłosiewicz
9. Aleksander Warczyłowa
10. Łukasz Śmietanko
11. Robert Wujek
12. Dariusz Kiński
13. Kamil Stepnowski
14. Marcin Markowski